

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

תוכן

- א. ומת האיש אשר שכב עמה לבדו..... 1
- ב. כל הבעל דעתו על גמר ביאה..... 1
- ג. ביאה אירוסין עושה נפקא מינה ליורשה וליטמא לה ולהפר נדריה..... 3
- ד. האב זכאי בבתו בקדושיה בכסף בשטר ובביאה וזכאי במציאתה ובמעשה ידיה..... 4
- ה. ובהפרת נדריה..... 5
- ו. ומקבל את גיטה..... 6
- ז. ואינו אוכל פירות בחייה..... 6
- ח. נשאת יתר עליו הבעל שאוכל פירות בחייה..... 6
- ט. בת שלש שנים ויום אחד מתקדשת בביאה..... 7
- י. ואם בא עליה יבם קנאה..... 8
- יא. וחייבין עליה משום אשת איש..... 8
- יב. ומטמאה את בועלה..... 9
- יג. ואם נישאת לכהן אוכלת בתרומה..... 9
- יד. ואם בא עליה אחד מכל עריות שבתורה מומתין על ידה והיא פטורה..... 10
- טו. ואם בא עליה אחד מן הפסולין פסלה מן הכהונה..... 10
- טז. שפחה כנענית שאין ביאתה מאכילתה בתרומה כספה מאכילתה בתרומה..... 11
- יז. אין ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה..... 11

דף י.

א. ומת האיש אשר שכב עמה לבדו

הבא על קטנה¹ מאורשה בבית אביה, הוא בסקילה, והיא פטורה.

ב. כל הבעל דעתו על גמר ביאה

¹ רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק ג הלכה ה

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

סתם המקדש² בביאה דעתו שלא תהא מקודשת לו עד גמר ביאה³, לפיכך אם קודם שגמר הביאה קבלה קידושין מאחר מקודשת לשני.

אבל אם הערה בה ופירש מיד הרי גילה דעתו שאין דעתו על גמר ביאה, או שאמר מתחלה שדעתו לקנות אותה בהעראה קנה מיד⁴, שהעראה נחשבת בביאה גמורה.

וכבר התבאר במסכת יבמות דף נה: שמערה היינו שמכניס ראש הגיד כולו, כיון שהעטרה שהיא ראש הגיד שיש בו בשר תפוח – מעובה, המתרומם ומוגבה מעל הגיד עצמו⁵ אינה אלא בשר, ולא גוף הגיד. ולהכי אינו ביאה⁶.

ו"א⁷ שרק בראש העטרה שפונה לצד הגוף דהיינו החלק העליון שבזה יש חילוק אם הכניס העטרה או לא. אבל חלק העטרה הפונה למטה לצד הקרקע ששם מתקצרת העטרה והלכת עד סמוך לראש הגיד ששם יש שביל בין שני הקצוות שמגיעים זה אל זה זה הווה כגוף הגיד עצמו, ומיד כשנכנס הווה ביאה וחייב ולכן אם הכניס גם צד התחתון חייב מיד. ו"א⁸ שגם בתחתית הגיד נקרא עטרה, ואינו חייב אם הכניסה עד שיכניס הגיד עצמו כלומר כל העטרה.

ואינו ביאה אלא אם הכניס מעבר לשפתיים שבאותו מקום, והכניס העטרה בפתח אבר האשה, אבל אם הכניס רק באותם השפתיים אינו נחשב לביאה⁹.

² שו"ע ונו"כ אבה"ע ז"ל ב

³ חו"ן ביבמה אפילו אם אמר דעתו על גמר ביאה קונה בהעראה וביאה אחר הקידושין קונה (להיות נשואה) בהעראה. ב"ש שם ו

⁴ דילפינן קיחה דקידושין מקיחה דעריות, ובעריות ובכל הביאות האסורות קיימא לן ביבמות נה. אחד המערה ואחד הנומר בכלל, ואף על פי שלא הוציא זרע. ובכלל ביאות האסורות אף חייבי לאוין השוים בכל ישראל, מלבד שפחה חרופה, העראה כגמר ביאה, שנאמר בשפחה חרופה (ויקרא יט פסוק כ) וְאִישׁ כִּי יִשְׁכַּב אֶת אִשְׁתּוֹ שְׁכַבְתָּ זָרָה וְהוּא שְׁפָחָה נִחְרְפֶת לְאִישׁ שְׁכַבְתָּ זָרָה, מכאן שבשאר חייבי לאוין בהעראה. וגם חייבי לאוין של כהונה למדנו העראה בגזירה שוה מחייבי כריתות, שנאמר בהם (שם כ פסוק יז) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אָחִיתוֹ, ונאמר בכהנים (שם כא פסוק ז) לֹא יִקְחוּ, מה קיחה של כריתות בהעראה, אף אלו בהעראה. ואף חייבי עשה בהעראה, שנאמר בהם (דברים כג פסוק ט) דֹּר שְׁלִישִׁי יָבֹא, ונאמר בחייבי לאוין (שם פסוק ג) לֹא יָבֹא מִמֶּנּוּ לֹא יבוא ממנו, ולמדנו בגזירה שוה זו שאף חייבי עשה בהעראה.

⁵ עיין תפארת ישראל – יבין מסכת שבת פרק יט משנה ו ו"עטרה לרש"י ור"ן הוא השפה הגבוהה סביב שם, ולרמב"ם וטור כל המשך הכפתר אף במקום שאינו בולט מהגיד הוא בכלל עטרה" ויעיין ערוך השולחן אבן העזר סימן ה סעיף ח "בראש הגיד יש בשר ובחבורו לגיד הוא גבוה ומקיף סביב הגיד ונקרא עטרה ואותו היקף אינו בעיגול ישר אלא בעליונו של גיד מארכת העטרה כלפי הגוף ומתקצרת והולכת בתחתיתו עד קרוב לראשו של גיד ואותו הבשר אינו דינו כשאר הגיד"

⁶ ב"ש כ ג

⁷ דעת המ"ז אבה"ע ז"ל ה ג ד

⁸ ב"ש כ ג ועיין בנודע ביהודה תנינא אבה"ע ז"ל סי' כג ובתת"ס ח"ב סי' צה

⁹ בשו"ת נודע ביהודה מהדו"ת חאה"ע סי' כ"ג, אנב דיונו אודות אשת כהן שנאנסה, מסביר ומבאר בכזאת: "ונראה דזה פשוט דצריך שיערה במקור. והנה ידוע שבפגועו בין רגלי האשה אינו פוגע תיכף בפתח המקור, רק קודם פתח המקור יש שתי שפיות וביניהם יש קמט וסדק עמוק וארוך מלפניה ומאחריה, ואלה השפיות

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

ג. ביאה אירוסין עושה נפקא מינה ליורשה ולטמא לה ולתפס נדרה

כבר התבאר לעיל דף ב. שהאשה נקנית בביאה, כיצד, כשרוצה להתייחד עמה לשם ביאה אומר¹⁰ לה בפני עדים הרי את מקודשת לי בביאה זו או אחד משאר לשונות הקידושין הנזכרים ומתייחד עמה בפני עדים, דקיימא לן הן הן עדי ייחוד הן הן עדי ביאה, ובעלה בין כדרכה בין שלא כדרכה והרי זו מקודשת, דשלא כדרכה גם כן בכלל ובעלה הוא, דכתיב (ויקרא יח פסוק כב) מִשְׁכָּבִי אִשָּׁה שְׁתִּי מִשְׁכַּבְתָּ יֵשׁ בְּאִשָּׁה וְהִינִי כְּדָרְכָה וְשֵׁלָה כְּדָרְכָה, וְהִקְשֹׁוּ לְהִדְדִּי דִּשְׁתִּיהֶן קוֹנוֹת,

אולם אף על גב שבא עליה לשם קידושין אינה כנשואה¹¹ אלא כארוסה לכל דבר שאינו יורשה ואינו מטמא לה אם הוא כהן. יש אומרים הא דאמרין דביאה אינה עושה נישואין הני מילי כשבא עליה בבית חמיו שאין כאן אלא ביאה, אבל אם כנסה לביתו ובא עליה, הויא הביאה והכניסה כמו קידושין וחופה¹², והביאה גומרת בה שתהיה כמו נשואה ליורשה ולטמא לה. וכן אם

המה קצה הירכים כי שם מתחברים שתי הירכים, ועומק הסדק הזה הוא פרוזדור החיצון וכו', ובאמצע אורך הסדק הזה שם הוא פתח המקור, וכל זמן שלא הגיע האבר לנקב ההוא שבאמצע הסדק אפילו דחק ונכנס כל עובי הסדק ההוא ולא הגיע עד הנקב לא פגע ולא נגע בפתח המקור, ותדע שכן הוא שהרי הסדק הזה הולך גם לפניו וגם לאחור שלא כנגד המקור כלל, וכי היכי דלצד פנים או לצד האחור מה שהוא שלא כנגד הרחם כלל לא שייך בו ביאה, וזה דבר שהחוש מעיד עליו, ג"כ כל עומק הסדק באמצעיתו ממש ששם הוא מכוון נגד פתח הרחם, כל עובי בשר הירכים שהוא עומק הסדק אינו לא בכלל ביאה ולא בכלל העראה עד שהגיע האבר לפתח שבאמצע שהוא הנקב שמשם יוצאים מי רגלים ושם הוא סגור בבתולה ופתוח בבעולה, ושם מתחיל תחילת ביאה והעראה, והפלוגתא שבין המ"ו והב"ש שם במקום ההוא שייך וכו', אבל קודם הנקב לכו"ע אינו בכלל העראה וכו' ולדעתי כוונתי בזה דבר אמיתי בתורת משה. ועיין שו"ת ציץ אליעזר חלק טז סימן ע"ו"ל דברי נז"ב אלה שימשו נר – לרגלי כמה וכמה פעמים כאשר באו אלי זוגות צעירים מיד לאחר חתונתם לברר את ההלכה עבורם וטענו שלא הצליח הבעל להכניס כל האבר ואחרי חקירה ודרישה נתברר לי מפייהם שלא הגיע האבר בכלל לפתח שבאמצע שהוא הנקב שמשם יוצאים מי רגלים ושם הוא סגור בבתולה, ולפי תומם חשבו שמכיוון שנכנס מיהת האבר לעומק הסדק שבאמצעיתו ששם הוא מכוון נגד פתח הרחם ועד הנקב מבחוץ, הרי זה נחשב כבר עכ"פ כהכנסת עטרה עם מקצת הגיד, ולאמיתו אין זה עדנה נחשב לא בכלל ביאה ולא בכלל העראה, ומותרים עדיין ול"ז אליבא דכו"ע. והרבה בני תורה היו אסירי – תודה לי עבור כן. ואני מנצל הזדמנות זו להעלות זאת ע"ג הכתב לתועלת הענין.

¹⁰ שו"ע ונו"כ אבהע"ז לג א

¹¹ דאע"ג דבעיא לא אפשימא בהדיא משמע דאבוי ורבא סבירא להו דאירוסין עושה וכפשט המשניות וכן דעת רבינו. מניד משנה הלכות אישות פרק י הלכה א

¹² דכל שהביאה לביתו וכנסה ובעלה הרי הקדושין והנשואין באים כא' ל' הר"ן פ' המדיר גבי הא דאמרין קדשה על תנאי וכנסה סתם. ח"מ שם ג

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

קידש בתחלה ואחר כך בא עליה לשם נישואין¹³ בלא חופה, הויא הביאה אחר הקידושין כמו חופה אחר הקידושין לעשותה נשואה.

ד. האב זכאי בבתו בקדושה בכסף בשטר ובביאה זכאי במציאתה ובמעשה ידיה

כבר התבאר במסכת כתובות דף מו: שבפרשת משפטים באמה העבריה היוצאת מרשות אדוניה בסימני נערות כתיב (שמות כא פסוק יא) וַיֵּצֵאָה חָנָם אֵין כָּסֶף, ורקדקו חז"ל¹⁴ אין כסף לאדון זה כשיוצאת ממנו שהרי יוצאת ממנו חנם, אבל יש אדון אחר כשיוצאת מרשותו יש לו כסף, ומנו זה הוא האב, שכשיוצאת קצת מרשותו לרשות בעל כלומר כשמקדשה¹⁵, האב מקבל אותו כסף הקידושין.

לפיכך מקבל האב קידושי בתו מיום שתולד עד שתבגר¹⁶, ואפילו היתה חרשת או שוטה וקדשה האב הרי היא אשת איש לכל דבר. וכן יוכל לקדשה בשטר ובביאה, דכתיב והיתה חוקשו הוויות להדדי, אבל לביאה אינו יכול למסור לקדשה עד שתהא בת שלש שנים ויום אחד, אבל פחות מכאן אם מסרה אביה לקידושי ביאה אינה מקודשת דביאתה אינה ביאה.

¹³ אף על גב דקי"ל הבא על ארוסתו בבית חמוי לוקה י"ל אם בא שלא לשם נישואין אלא דרך זנות אינו קונה ולוקה אבל אם בא עליה לשם נישואין קונה ואינו לוקה סבר' הוא דכיון דחופה לא קניא אלא מפני שהוא צורך ביאה כ"ש ביאה עצמה שקונה. ח"מ שם ד

¹⁴ קידושין נ:

¹⁵ שיוצאה מרשות אב לרשות בעל לענין הפרת נדרים שאביה ובעלה מפירין נדריה כדילפינן מקראי
¹⁶ עיין במל"מ פ"ג מה"א דין י"א שנסתפק במי שקידש בתו קמנה פחותה מבת ג' שנים ויום א' בכסף או בשטר דקי"ל דהיא אשת איש גמורה. אם הכניסה אביה לחופה אי חופתה חופה וחשובה כנשואה או דילמא חופה דפחותה מבת שלשה לא חשיבה חופה והויא ארוסה ונ"מ ליורשה וליטמ' לה ולדון לבעלה בחנק אם בא עליה אחר ג"ש ויום א'. והאריך בזה והעלה דרש"י והתוספת והריטב"א אית להו דפחותה מבת ג"ש לית לה חופה וכן הוא דעת רבינו הרמב"ם וקצת דע"כ אית להו דפחותה מבת ג' אין לה חופה ולא מצינו מי שיחלוק בפירוש בדין זה וזולתי הרשב"א ז"ל דס"ל דפחותה מבת ג"ש אית לה חופה ואיהו ע"כ סובר כהרא"ש ודעימ' (הוא דעת הי"א שם) אמנם הרא"ש וסייעתו לא נתבאר מה דעתם בפחותה מבת ג' דאפשר אף דס"ל דחופת נדה הויא חופה מ"מ ס"ל דלית חופה לפחותה מבת ג' ע"ש באורך. ועיין בשעה"מ פ"י מהל' אישות בקו' חופת חתנים סעיף ז' שהאריך ג"כ בזה ומסיק דלכ"ע דינא יתיב דחופה דפחותה מבת ג' שנים לא חשיבא חופה כלל ואין מי שיחלוק על זה ושלא כדברי המל"מ הנ"ל ע"ש.

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

וכן הוא זכאי מן התורה במעשה ידיה אפילו אם אינו זן אותה¹⁷, בין בקטנותה בין כשהיא נערה, שהרי אם יכול למכרה דכתיב (שם פסוק ז) וְכִי יִמְכַר אִישׁ אֶת בְּתוּלָתוֹ לְאִמָּה כָּל שָׁכֵן שֶׁמַּעֲשֶׂה יָדֶיהָ שְׁלוֹ.

וכן זכאי בכתובתה אם נתאלמנה או נתגרשה מן הארוסין.

אם קיבלה מתנה מאחר זכאי בה אביה¹⁸. וי"א¹⁹ שאם אינה סמוכה על שולחננו²⁰ שהוא לעצמה, ואם היא נערה אפילו סמוכה על שולחננו הוא לעצמה.

וזכאי במציאתה מדרבנן בין סמוכה על שולחנו ובין שאינה סמוכה שתקנו לו משום איבה, שכיון שאינו חייב במזונותיה אם תאמר מציאתה שלה יש איבה ולא יתרצה לזון אותה.

ה. ובהפרת נדריה

אב מיפר שבועות ונדרי בתו²¹ כל זמן שהיא קטנה או נערה, נדרים או שבועות²² שיש בהם עינוי נפש או דברים שבינו לבינה²³, אפילו נדרה על

¹⁷ מקנה בקונ"א שם

¹⁸ בח"מ שם א הסתפק אך בב"ש א פשיטא ליה והוכיח מתוס'. ובאבני מילואים הוכיח שלגבי עירוב כשאחד רוצה לתת עבור כולם איתא בשו"ע או"ח שסו סעיף י כשמזכה להם ע"י אחר לא יזכה על ידי בנו ובתו הקטנים, אפילו אם אינם סמוכים על שולחנו ובב"י שם ומיהו בתו אפילו נערה ואינה סמוכה על שולחנו מציאתה לאביה וכן כתב הרמב"ם בפרק י"ז מהלכות גזילה (הי"ג) ולפי זה אין לזכות על ידי בתו אפילו אינה סמוכה על שולחנו עד שתבגור. ואי נימא דאינו זוכה במתנת בתו הנערה א"כ אמאי אינו מזכה ע"י בתו הנערה כשאינה סמוכה על שולחנו כיון דלענין מתנה הרי היא כאחרת ואין ידה כיד האב לענין מתנה. אמנם לכאורה אין ראייה דזה רק לדעת הרא"ש שם בב"י והיא דעת י"א בשו"ע שם שגם בגדולים הסמוכים על שולחנו אינו מזכה משום שמציאתם לו וא"כ ה"ה נערה, ועירוב כמציאה שהרי אף גדולים הסמוכים אינו מזכה על ידיהם, וודאי מתנה שלהם היא שהרי בזה לכיא איבה, ואעפ"כ אינו מזכה על ידם דעירוב חשיב כמציאה ולא כמתנה. אך למאי דקיי"ל שקטן קטן ממש כמו שכתב המחבר והכל תליא אי יש להם יד או לא יכול לזכות אף בנערה כיון שיש לה יד וכ"כ לחלק בעולת שבת שם וז"ל "וזה הוא הטעם ג"כ בביתו הנערה אעפ"י שמציאתה שלו אליבא דכולי עלמא מכל מקום יכול לזכות על ידם מטעם הנזכר" וכ"מ במ"ב שם נז דהכל תליא אי איכא יד ומי שיש לו יד זוכה.

¹⁹ מקנה שם ובאבני מילואים שם א כתב שכן דעת הרשב"א בתשובותיו חלק ג' סי' קמ"ג והמרדכי בפ"ק דקידושין (סי' תצ"ג) וכן דעת הבית יעקב שם ודחה ראיות הב"ש

²⁰ שאם סמוכה על שולחנו בלא"ה הוי שלו כמבואר חו"מ רע ב

²¹ שו"ע ונו"כ יו"ד רלד א

²² ש"ך ב

²³ ש"ך שם א

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

דעת רבים, ואפילו נתן לה אביה רשות לידור²⁴. בגר²⁵ או נשאת, שוב אינו יכול להפר, שכן כתיב בפרשת מטות (במדבר ל פסוק ד ו) וְאִשָּׁה כִּי תִדָּר נָדָר לִיקָנוֹ וְאִסְרָהּ אִסְרָהּ בְּבֵית אָבִיהָ בְּנִעְרֶיהָ וּגּו', וְאִם הָיָא אָבִיהָ אֶתָּה בְּיוֹם שָׁמְעוּ כָּל נִדְרֶיהָ וְאִסְרֶיהָ אֲשֶׁר אִסְרָהּ עַל נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּם וּגּו', הָיָא לְשׁוֹן הַפְּרָה וְכִתִּיב בַּתְּרִיהָ לֹא יָקוּם וּגּו' וּבְבֵית אָבִיהָ, מִשְׁמַע כָּל זֶמֶן שֶׁהָיָא בְּרִשׁוֹת אָבִיהָ, דִּהְיִינוּ קְטָנָה וְנִעְרָה שֶׁהָיָא בִּידוֹ לְהַשִּׁיאוֹתָהּ לְמִי שִׁירְצָה וְלֹא בּוֹגֶרֶת שְׂאֵז אֵינָה בְּרִשׁוֹתָהּ.

ו. ומקבל את גיטה

קטנה שקידשה אביה²⁶, הוא או שלוחו מקבל גיטה, ולא היא²⁷, וי"א²⁸ שדוקא שלא מדעתו לא תקבל אך בהסכמת אביה תקבל, ויש אומרים²⁹ אפילו היא מקבלתו, ויש להחמיר³⁰ שלא תקבלנו אלא על ידי אביה או שלוחו כיון שהיא קטנה.

ז. ואינו אוכל פירות בחייה

אם נפלו³¹ לה נכסים מירושה, כגון נכסי מלוג מבית אבי אמה, או שיש לה שום דבר שנתנו לה בלתי האב, אינו אוכל פירות בחייה. ואינו זכאי בשבח הנכסים הנשבעים אצלו בחייה³².

ח. נשאת יתר עליו הבעל שאוכל פירות בחייה

²⁴ ש"ך שם ד

²⁵ היינו ששה חרשים אחר שתביא ב' שערות כשהיא י"ב שנה ויום א'. ש"ך ה

²⁶ שו"ע ונו"כ שם קמא ד

²⁷ כדעת הרי"ף והרמב"ם וכמה פוסקים שם"ל דוקא אביה מקבל ולא היא ובבדק הבית היא מרן הב"י תשובת מהרל"ב"ח סי' נ שלא יסמוך עליה לעשות מעשה לכתחלה שתתקבל הקטנה גט על ידי עצמה אפילו מדעת אביה ואף על פי שדברי הרשב"א כתבם ג"כ הרמב"ן פרקא קמא דקידושין (ט. ד"ה בין) ויותר [מבואר] מזה כתב נמוקי יוסף בפרק הנזכר בהסכמת הראב"ד והריטב"א (שם ד"ה אמר רבא) שאין קטנה מתגרשת על ידה אף על פי שאמר לה אביה צאי וקבלי גיטך עכ"ל ה"ר לוי ין חביב ז"ל. והובא בב"ש ה. ועיין בבית מאיר שם

²⁸ תשובות הרשב"א (ח"ד סי' שכד)

²⁹ דעת רש"י והתוס'

³⁰ לבוש וט"ז שם ה בשם הרא"ש והמור, אולם דעת הב"י כדעת הרמב"ם שהביא בסתם ודעת המקילים הביא בלשון י"א והלכה כסתם וכן מוכח בבדק הבית. ב"ש שם ו

³¹ רבינו ירוחם – מישרים נתיב יט חלק א דף נא מור ג

³² רבינו יהונתן מלוניל

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

כל איש³³ הנושא אשה בין בתולה בין בעולה בין קטנה בין גדולה אחד בת ישראל או גיורת או משוחררת, יתחייב לה מיד כשנושאה בעשרה דברים ויזכה ממנה בארבעה דברים, אפילו לא נכתבו בכתובתה או אפילו לא כתב כתובה כלל אלא נשאה סתם.

ואלו הן העשרה דברים שמתחייב בהן³⁴, שלשה מן התורה³⁵ דכתיב (שמות כא פסוק י) שְׁאֵרָה פְּסוּתָהּ וְעִנְיָתָהּ לֹא יִגָּרַע. שארה זה מוזנותיה. כסותה כמשמעה. עונתה לבא עליה כדרך כל הארץ. והשבעה הם מדברי סופרים וכולם מתנאי בית דין אפילו לא נכתבו. האחר מהם הוא עיקר כתובה, והשאר נקראים תנאי כתובה. ואלו הן: חייב לרפאותה אם חלתה, ולפרותה אם נשבת, וקבורה אם מתה, יושבת בביתו, ולהיות ניוזנית מנכסיו אחרי מותו כל זמן אלמנותה, ולהיות בנותיה ממנו ניוזנות מנכסיו אחרי מותו עד שיתארסו, ולהיות בניה הזכרים ממנו יורשין כתובתה יתר על חלקם בירושה שעם אחיהם.

אלו הן הארבעה שהוא זוכה בהן ממנה: מעשה ידיה, ומציאתה, ואוכל כל פירות נכסיה בחייה, ואם מתה בחייו יירשנה. וכולן מדברי סופרים

ט. בת שלש שנים ויום אחד מתקדשת בביאה

כבר התבאר במסכת יבמות דף נז: שהאב³⁶ מקדש את בתו שלא לדעתה, כל זמן שהיא קטנה. וכן כשהיא נערה, רשותה בידו לפיכך מקבל האב קידושי בתו מיום שתלד עד שתבגר, ואפילו היתה חרשת או שומה וקדשה האב, הרי היא אשת איש גמורה.

³³ שו"ע ונו"כ אבהע"ז ס"א – ג

³⁴ אף על פי שמונה והולך י' דברים אינם כולם באשה אחת שאם מת הוא בחייה אין כאן קבורה דהא יורשיה קוברים אותה וגם אין כאן כתובת בנין דכרין ואם מתה היא בחייו אין כאן חיוב כתובה וגם אין שייך שתהיה ניוזנת מנכסיו ויושבת בביתו כל זמן אלמנותה אלא ודאי לצדדין קתני. ח"מ שם ב

³⁵ דעת הרמב"ם כל השלשה הן מן התורה וע' במ"מ שהילק בין מוזנות לכסות והרא"ש פ' שני דיני גיורת כתב דמוזנות הן מדרבנן ודעת הר"ן בפ' נערה (ד' תק"ה ע"ב בסופו) דאף כסות מדרבנן וכדעת הרמב"ן כו' קרא לעונה הוא דאמא. ח"מ שם ג

³⁶ שו"ע ונו"כ שם לז א

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

ומשום שאשה משהיא בת שלש שנים ויום אחד ביאתה ביאה לכל דבר³⁷, אם היתה בת שלש שנים ויום אחד, מתקדשת בביאה מדעת אביה. פחות מכאן, אין ביאתה ביאה, ובתוליה חוזרים, והרי זה כנותן אצבע בעין שמדמעת וחוזרת ומדמעת³⁸, ולפיכך אם מסר אביה לקידושי ביאה, אינה מקודשת.

י. ואם בא עליה יבם קנאה

קטנה³⁹ מבת ג' שנים ויום אחד ביאתה ביאה לכל דבר, ואם בא עליה יבם קנאה קניין גמור והיא אשתו לכל דבר, ויורש נכסי אחיו ויורשה ומטמאה לה⁴⁰, ויוצא בה ידי מצות יבום, ומגרשה בגט ואינה צריכה חליצה, שקנאה לגמרי בביאה זו, ואף על פי שאין בביאת קטנה משום הקמת שם, הואיל וסופה לבא לידי כך, הותרה מעכשיו.

בא על יבמה הפחותה מבת שלש שנים ויום אחד, אינה נקנית לו כלל, שאין ביאתה ביאה, ואינו יכול לגרשה בגט, וצריך להמתין עד שתהא בת שלש שנים ויום אחד ויבעול.

אבל לענין חליצה אינה חולצת עד שתגדיל, אפילו בדיעבד אין חליצת קטנה חליצה⁴¹ עד שתהא בת י"ב שנים ויום אחד, ויבדקוה אחר הביאה וימצאוה שהביאה ב' שערות. ונ"ל טעמא משום דחליצה בדידה תלה רחמנא וחלצה נעלו, ואיפטר בה את עצמה, ואין מעשה קטנה כלום.

יא. וחייבין עליה משום אשת איש

הבא על הקטנה אשת הגדול⁴² אם קידשה אביה הרי זה בחנק, והיא פטורה מכלום, י"א⁴³ שנאסר על בעלה. וי"א⁴⁴ שאינה נאסרת על בעלה, כיון שאין

³⁷ והוא הלכה למשה מסיני כמבואר בפאהמ"ש נדה מד, ע"פ גמ' שם מה א: פחותה מבת ג' כשרה לכהונה הלכה למשה מסיני, ועי' תוי"ט שם.

³⁸ משנה שם וגמ' שם מה א, ועי' רש"י כתובות יא ב וטור ורמ"א בשו"ע אהע"ז כ א

³⁹ שו"ע ונו"כ קסז ד

⁴⁰ ב"ש שם ג

⁴¹ ב"ש שם ד

⁴² רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק ג הלכה ב

⁴³ דעת הרמב"ם הנ"ל ושתי הדעות בשו"ע באבן העזר קעח ג

⁴⁴ ועיין ב"ש שם שכן דעת רוב הפוסקים

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

לקטנה דעת להחשב בעילתה ברצון, שפיתוי קטנה אונס הוא⁴⁵. כמו שהתבאר במסכת כתובות דף ב.

יב. ומטמאה את בועלה

אחד הבא על הנדה⁴⁶, או על שומרת יום כנגד יום, או על היולדת, בין כדרך בין שלא כדרך, אחד המערה ואחד הגומר, בין גדול שבא על הקטנה בין קטן שבא על הגדולה מתטמא משום בועל נדה⁴⁷.

בד"א כשהיה הבועל בן ט' שנים ויום אחד, והנבעלת היתה בת שלש שנים ויום אחד, אבל פחות מכאן אינו מתטמא משום בועל נדה, אלא משום נוגע בנדה בלבד שהוא ולד ואינו אב, וכן בועל הזב הרי הוא כנוגע בו, ואחד הנוגע בזב או הנבעלת מן הזב.

דף יז

יג. ואם נישאת לכהן אוכלת בתרומה

כבר התבאר במסכת יבמות דף נז: שישראלית⁴⁸ שנשאת לכהן על ידי חופה וקידושין⁴⁹ אפילו קטנה בת ג' שנים ויום אחד שהשיאה אביה שהיא נשואין

⁴⁵ רמ"א סח ז, ואין לה דעת להאסר על בעלה אפילו אם נראה שהיה ברצון וא"כ ודאי אונס הוא ואינה נאסרת באשת ישראל, ודלא כרמב"ם דס"ל שיש לה דעת להאסר על בעלה. ביאור הגר"א שם ו ב וח"מ סח יא

⁴⁶ רמב"ם הלכות מטמאי משכב ומושב פרק ג הלכה ג

⁴⁷ בבועל נדה כתיב בפ' מצורע: ואם שכוב ישכב איש אותה ותהי נדתה עליו וטמא שבעת ימים וכל המשכב אשר ישכב עליו יטמא. ודרשין בת"כ: שכוב ישכב לרבות שתי שכיבות, כלומר כדרכה ושלא כדרכה דגם בשלא כדרכה ותהי נדתה עליו, ואם שכוב ישכב לרבות למערה, דמערה כגמר ביאה. איש פרט לקטן פחות מבן תשע, או יכול שאני מוציא בן תשע שנים ויום אחד, ת"ל: ואם שכוב ישכב, כלומר כל שהוא בר שכיבה. אותה פרט למצורעת, כלומר שלא נאמר כמו הבועל נדה כנדה כמו כן בועל מצורעת ותהי צרעתה עליה לעניין טומאה ליטמא שבעת ימים או יותר כפי הסגירה וחלוטה קמ"ל דאינו כן, ואין דינו רק כנוגע בה וטמא טומאת ערב. ערוך השולחן העתיד הלכות משכב ומושב סימן קט סעיף א

⁴⁸ רמב"ם הלכות תרומות פרק ו הלכה ג

⁴⁹ שאע"ג שדין תורה שתאכל משנתארסה שהרי היא קנינו, אבל אסרו חכמים שתאכל עד שתכנס לחופה גזירה שמא תאכיל תרומה לאביה ולאחיה כשהיא ארוסה בבית אביה.

הלכות הדף היומי

מסכת מידושי

דאורייתא⁵⁰ תאכל בתרומה וחזה ושוק. אבל פחותה מבת ג' אין חופתה חופה⁵¹, כיון שאין ראוי לביאה והרי זו כארוסה.

ואם הכניסה לחופה פחותה מבת ג' ואח"כ גדלה ונעשית בת ג' יכולה לאכול ע"י חופתה הראשונה⁵².

יד. ואם בא עליה אחד מכל עריות שבתורה מומתין על ידה והיא פטורה

הבא על אחת מכל העריות האמורות בתורה במזיד חייב כרת שנאמר (ויקרא יח פסוק כט) **כִּי כָל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכָּל הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה וְנִכְרְתוּ הַנַּפְשׁוֹת הַעֲשִׂית מִקֶּרֶב עִמָּם, שְׁנֵיהֶם הַבּוֹעַל וְהַנִּבְעֵלָה**, ואם היו שוגגין חייבין חטאת קבועה, ויש מן העריות שהוא במיתת בית דין יתר על הכרת השוה בכולן.

כל אשה⁵³ אסורה מאלו אם היתה בת ג' שנים ויום אחד ומעלה, גדול הבא עליה חייב מיתה או כרת או מלקות, והיא פטורה מכלום, אלא אם כן היתה גדולה.

ואם היתה פחותה מבת ג' שנים הרי שניהן פטורין שאין ביאתה ביאה.

טו. ואם בא עליה אחד מן הפסולין פסלה מן הכהונה

עוד התבאר שם שכל⁵⁴ הנבעלת לאדם שעושה אותה זונה, בין באונס בין ברצון בין בשוגג, בין כדרכה בין שלא כדרכה, משהערה בה נפסלה משום זונה, אפילו היא קטנה ובלבד שתהיה בת שלשה שנים ויום אחד.

איזו⁵⁵ היא חללה, זו שנולדה מאיסורי כהונה, כגון כהן הדיוט שבא על הזונה או על הגרושה, והוא שתהיה הנבעלת מבת ג' שנים ויום א' ומעלה.

⁵⁰ אבל אם אין לה אב והשיא אותה אמה ואחיה שאינן אלא נשואין דרבנן לא תאכל אלא בתרומה דרבנן כגון בתרומת חו"ל וכיו"ב. דרך אמונה שם לא מתוס' גימין נה. ושאר הראשונים.

⁵¹ ר"י קורקוס ועי' מל"מ פ"ג מאישות הי"א דדעתו דהרשב"א חולק ע"ז מיהו לענין תרומה מודה דלא אכלה ובשעה"מ ק' חופת חתנים סי' ז' ובקרבן אורה יבמות נ"ז הסכימו דגם להרשב"א אין חופתה חופה לשום דבר

⁵² דרך אמונה שם לב מירו' גימין פ"ה ה"ו

⁵³ רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק א הלכה א, יג

⁵⁴ שו"ע ונו"כ ו ט

⁵⁵ שו"ע ונו"כ ז יב

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

טז. שפחה כנענית שאין ביאתה מאכילתה בתרומה כספה מאכילתה בתרומה

תרומה⁵⁶ ותרומת מעשר וחלה, נאכלת לכהנים בין גדולים בין קטנים בין זכרים בין נקבות, דהיינו אשת כהן או בת כהן כ"ז שלא נשאת לישראל, הם ועבדיהם הכנענים כן שפחתו הכנענית בין יליד ביתו שנולדו משפחתו ובין מקנת כספו⁵⁷, שנאמר (ויקרא כב פסוק יא) וְכֹהֵן כִּי יִקְנֶה נָפֶשׁ קִנְיָן בְּכֶסֶף וְגו'.

יז. אין ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה

כבר התבאר במסכת כתובות דף נז: שישראלית שנתארסה לכהן⁵⁸ על אף שמדאורייתא אוכלת בתרומה שהרי היא בכלל מה שנאמר (שם פסוק יא) וְכֹהֵן כִּי יִקְנֶה נָפֶשׁ, מכל מקום גזרו חכמים שלא תאכל בתרומה, שמא תאכיל תרומה בשוגג מתוך שאין רגילה עדיין להזהר בתרומה לאביה, ולאחיה שנמצאים אצלה, שהרי עדיין היא בביתם ולא בבית אביה.

אבל אם היתה בת כהן וגם הם היו כהנים כשרים, פשיטא שאוכלת בתרומה.

ישראלית משנשאת⁵⁹ לכהן, אפילו קטנה בת ג' שנים ויום אחד שהשיאה אביה⁶⁰, תאכל בתרומה וחזה ושוק, ובתרומת לחמי תודה, והמורם מאיל נזיר, שכל הנאכל לנשי כהנים אוכלת. ודין תורה שתאכל משנתארסה שהרי היא קנינו, אבל אסרו חכמים שתאכל אפילו בתרומה דרבנן עד שתכנס לחופה, גזירה שמא תאכיל תרומה לאביה ולאחיה כשהיא ארוסה בבית אביה.

⁵⁶ רמב"ם הלכות תרומות פרק ו הלכה א

⁵⁷

⁵⁸ רמב"ם הלכות תרומות פרק ו הלכה ג

⁵⁹ רמב"ם שם הלכה ז

⁶⁰ ודוקא שהשיאה אביה שהיא נשואין דאורייתא אבל אם אין לה אב והשיאה אמה ואחיה שאינן אלא נשואין דרבנן לא תאכל אלא בתרומה דרבנן כגון בתרומת חו"ל כמבואר בתו' גיטין נ"ה א' ושאר הראשונים ועי' רשב"א שם שכ' דמתני' דהתם מיירי גם בתרומה דאורייתא וכשאוכלת מעצמה ומשום קטן אוכל נבלות אין ביד מצווין להפרישו ולדינא הכל מודים דבתרומה דרבנן אוכלת ולא בתרומה דאורייתא וכדא' יבמות פ"ט ב' למאי דקי"ל אין כח ביד חכמים לעקור דבר מה"ת בקום עשה ועי' בר"י קורקוס ורדב"ז

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

ואפי' אם אינה נמצאת בבית אביה לא פלוג רבנן ואפי' אם קידשה בביאה אינה אוכלת בתרומה דביאה אין עושה אלא אירוסין⁶¹.

ואפי' אם מסרה האב או שלוחיו לבעל או לשלוחיו שנחשבת כנשואה לענין ירושה, מ"מ אין אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה.

ומשנכנסה לחופה אף על פי שעדיין לא נבעלה אוכלת בתרומה⁶² שכיון שהיא בבית חמיה אין לחשוש שמא תשקה הכוס לאחיה ולאחיותיה, ואפי' קטנה יתומה שנשואיה דרבנן אוכלת בתרומה דרבנן, משנכנסה לחופה אף על פי שלא נבעלה.

⁶¹ רדב"ז לפ"מ שפסק רבנו ברפ"י מאישות דביאה אירוסין עושה וכן מוכח בתו' קדושין י' ב' ד"ה רבינא וכו' נ משאר הראשונים שם (ע"ש בשיטה לא נודע למי) וכו' נ מסתימת רבנו כאן ודלא כהמאירי בקדושין י' ב' דאפי' אם ביאה אירוסין עושה אוכלת בתרומה דמייחד לה דוכתא וגם בודקה.

⁶² משנה פ"ה דעדיות ואם הי' חופת נדה לפ"ד הרמב"ם דחופת נדה אין קונה ע"י באבני מילואים בתשו' סי' ט"ז שהביא דעות בזה אם אוכלת בתרומה.